

Написання складних слів разом, окремо, через дефіс

Універсальні правила написання складних слів (стосуються всіх частин мови)

дефіс	1. Повтор однакових, синонімічних або антонімічних слів:	білий-білий, ніжно-ніжно, часто-густо, з давніх-давен, купівля-продаж. АЛЕ! Якщо поєднано Н.в. + О.в., пишемо окремо: кінець кінцем, одним одна.
	2. Казна-, хтозна-, будь-, -небудь, -бо, -но, -то, -от, -таки:	казна-де, хтозна-коли, будь-хто. АЛЕ! Якщо між часткою та основним словом є прийменник, пишемо окремо: казна в кого, будь у чому.
	3. Альфа-, бета-, гамма-, дельта- й інші літери грецького алфавіту в складі складного слова:	альфа-частинки, бета-промені.
разом	4. Слова з компонентами авто-, авіа-, агро-, аеро-, аква-, ауді-, біо-, боді-, боді, геліо-, гео-, гідро-, дендро-, екзо-, еко-, етно-, економ-, євро-, зоо-, ізо-, кібер-, макро-, мікро-, мета-, метео-, моно-, мото-, нео-, пара-, псевдо-, радіо-, теле-, фіто-, фоно- тощо:	авіарейс, автовідповідач, агробізнес, аудіоальбом, екопродукти, фітотерапія.
	5. Слова з частками чи-, аби-, де-, -сь:	абихто, деколи, щось.
	6. Перша частина слова – числівник (записаний буквами) або дієслово в наказовому способі:	десятитисячний, горицвіт, перекотиполе. АЛЕ! Якщо числівник записано цифрами, пишемо через дефіс: 10-тисячний. АЛЕ! Народні назви рослин пишемо через дефіс: люби-мене, мати-й-мачуха.

Зміни в правописі

“старий” правопис	“новий” правопис (2019)
слова з компонентами міні-, міді-, максі-, лейб-, обер-, унтер-, віце-, екс- пишемо через дефіс: <i>міні-спідниця, віце-президент;</i>	слова з будь-якими іншомовними префіксами (крім альфа-, бета-, гамма-) пишемо разом: <i>мініспідниця, віцепрезидент;</i>
пів пишемо разом із загальними назвами: <i>півзошита, піввікна.</i>	пів (у значенні “половина”) пишемо окремо з загальними назвами: <i>пів зошита, пів вікна</i> , але разом, якщо слово позначає єдине поняття: <i>півострів, півоберт, півзахисник.</i>

Якщо поєднуємо компонент із власною назвою, пишемо через дефіс: *екс-Югославія.*

Написання складних іменників

разом	через дефіс
- якщо є сполучний звук: <i>глибиномір, газогін;</i> - скорочені частини: <i>соцмережа, медперсонал.</i>	якщо немає сполучного звуку: <i>лікар-еколог, бізнес-план, суши-бар, країна-інвестор.</i> АЛЕ! Якщо прикладка стоїть перед іменником, то дефіс не ставимо: <i>місто Київ (хоча Київ-місто).</i>

Написання складних прикметників

разом	через дефіс	окремо
якщо прикметник утворено від словосполучення: <i>східні слов'яни (слов'яни які? східні) = східно-слов'янський; мовний стиль (стиль який? мовний) = мовностильовий;</i>	- якщо прикметник утворено від двох незалежних слів: <i>і навчальний, і науковий = навчально-науковий; і культурний, і технічний = культурно-технічний;</i> - якщо першою частиною є <i>військово-, воєнно-:</i> <i>військово-морський, воєнно-польовий</i> (але <i>військовополонений, військовозобов'язаний, військовослужбовий</i>); - якщо перша частина закінчується на <i>-ико, -іко:</i> <i>історико-культурний, медико-генетичний;</i> - відтінки кольорів, смаків, ознак: <i>червоно-жовтий, світло-зелений, кисло-солодкий</i> (але <i>червоногарячий, жовтогарячий, хитромудрий, зловорожий, глухонімиий</i>);	якщо першим компонентом є прислівник, який зберігає логічний наголос: <i>суспільно важливий, діаметрально протилежний, науково обґрунтований, чітко окреслений.</i>

Якщо прикметник утворено від іменника, то пишемо його, як іменник:
газогін – газогінний, соціал-демократ – соціал-демократичний.

Написання складних прислівників

окремо	через дефіс
- утворені від прийменника й іменника (іменник зберігає своє значення, часто можна додати означення): <i>без (мого) відома, під боком, до речі, за кордоном, уві сні, у стократ, через силу;</i> - якщо слово утворене з двох компонентів, між якими є прийменник: <i>день у день, сам на сам, рік у рік, раз у раз;</i>	- по + _____ому; - по + _____єму; - по + _____и; - по + _____е/є: <i>по-нашому, по-твоєму, по-сусідськи, по-третє (+ виняток по-латині).</i> <i>АЛЕ! По двоє, поодинці, по батькові.</i> - якщо слово утворене з двох компонентів, між якими є частка або сполучник: <i>коли-не-коли, пліч-о-пліч, хоч-не-хоч, будь-що-будь, тет-а-тет, коли-не-коли, як-не-як, де-не-де (+ винятки всього-на-всього, віч-на-віч).</i>

разом (більшість прислівників)

- утворені поєднанням прийменника й прислівника: *відтепер, донині, надалі, занадто;*
- утворені поєднанням прийменника й іменника: *убік, увечері, усередині, заміж;*
- з двома й більше префіксами чи коренями: *навхрест, нашвидкуруч.*

Практичні завдання формувального оцінювання

Завдання 1.

Виконайте завдання інтерактивного тренажера.

https://webpen.com.ua/pages/Morphology_and_spelling/creation_and_spelling_difficult_words.html

https://webpen.com.ua/pages/linguistic_norm/words_together_separately.html

https://webpen.com.ua/pages/Morphology_constant_leng_parts/adverbs_complex_and_compound.html

Рекомендовані джерела

- **Український правопис** / НАН України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. – К.: Наукова думка, 2019. – 392 с.
- https://webpen.com.ua/pages/Morphology_and_spelling/creation_and_spelling_difficult_words.html
- https://webpen.com.ua/pages/linguistic_norm/words_together_separately.html
- https://webpen.com.ua/pages/Morphology_constant_leng_parts/adverbs_complex_and_compound.html